

ท้องถิ่นนิพนธ์

เขียน “อดีตใหม่”
ในประวัติศาสตร์

ชัยพงษ์ สำเนียง
ณัฐจวรรณ คล้ายสมมุติ

ท้องถิ่นนิพนธ์:

เขียน “อดีตใหม่”
ในประวัติศาสตร์

ชัยพงษ์ สำเนียง
นักสุวรรณ คัลยาสมมุติ

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร

Naresuan University Publishing House

www.nupress.grad.nu.ac.th

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ 99 หมู่ 9 อาคารมหาธรรมราชา ชั้น 1 มหาวิทยาลัยนครสวรรค์
ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก 65000 โทร. 0 5596 8833-8836 E-mail : nuph@nu.ac.th

 www.nupress.grad.nu.ac.th สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ @nupress

สงวนลิขสิทธิ์ ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 โดยสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ ห้ามทำซ้ำ ดัดแปลง เผยแพร่ต่อสาธารณชนไม่ว่าส่วนใด
ส่วนหนึ่งของหนังสือเล่มนี้ ไม่ว่าในรูปแบบใด ๆ นอกจากจะได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ เท่านั้น

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

National Library of Thailand Cataloging in Publication Data

ชื่อย่อ: สำเนียง.

ท้องถิ่น: เขียน "อดีตใหม่" ในประวัติศาสตร์.-- พิษณุโลก : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนครสวรรค์, 2569.
350 หน้า.-- (หนังสือ 36 ปี มหาวิทยาลัยนครสวรรค์).

1. ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น. I. ภัฏฐวรรณิ, คล้ายสมมุติ, ผู้แต่งร่วม. II. ชื่อเรื่อง.

907

ISBN 978-616-426-444-1

ISBN (e-book) 978-616-426-443-4

ราคา 380 บาท

พิมพ์ครั้งแรก กรกฎาคม พ.ศ. 2569

จัดพิมพ์โดย สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

- วางจำหน่ายที่
1. ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330 โทร. 0 2218 9812
 2. ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900 โทร. 0 2579 0113
 3. ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ถนนพระจันทร์ แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200 โทร. 0 2613 3899
 4. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนครสวรรค์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ อาคารมหาธรรมราชา จังหวัดพิษณุโลก 65000 โทร. 0 5596 8833-8836

ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.ศรินทร์ทิพย์ แทนธานี • ดร.เดช บุญนา • ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.สุรชาติ ปาฐกสุข •
ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.อานันท์ กาญจนพันธุ์ • ศาสตราจารย์ ดร.วิทย์ ชูทรงเดช

บรรณาธิการ อาจารย์ธนบัตร ใจอินทร์ • อรรถ ดิถีที่สุด

ผู้เขียน รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยพงษ์ สำเนียง • ภัฏฐวรรณิ คล้ายสมมุติ

คณะกรรมการดำเนินงาน รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยพงษ์ สำเนียง • ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุรินทร์ เลิศสวัสดิศกุล •
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัชรพล ศุภจักรวัฒนา • รองศาสตราจารย์ ดร.วิษณุ บุญรอด •
อาจารย์กฤษณะ โชติสุทธิ • อาจารย์ธนบัตร ใจอินทร์

ประสานงาน ภักดิ์ณี เทิดสิทธิกุล

ฝ่ายขาย/การเงิน มลหา โพธิ์เงิน • วสันต์ มาสวัสดิ์

ออกแบบปก ซาลินี สุวรรณวัฒน์

ออกแบบรูปเล่ม สัณญา จันทา • สรญา แสงเย็นพันธ์

พิมพ์ที่ บริษัท ภูคเฑา พรินท์ติ้ง แอนด์ แพคเกจจิ้ง กรู๊ป จำกัด 6/1 ซอยเสวีย์ไทย 58 แขวงมีนบุรี เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร

สำนักพิมพ์นี้เป็นสมาชิกสมาคมผู้จัดพิมพ์
และจัดจำหน่ายหนังสือในประเทศไทย
<https://pubat.or.th>

พิมพ์บน
กระดาษคุณภาพ เพื่อลดผลกระทบต่อ
สิ่งแวดล้อมและสุขภาพ

กรณีต้องการสั่งซื้อหนังสือปริมาณมาก หรือเข้าชั้นเรียนติดต่อได้ที่ฝ่ายจัดจำหน่ายสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนครสวรรค์
โทร. 0 5596 8836 Email : nuph@nu.ac.th

สารจาก

ศาสตราจารย์ ดร.สุจินต์ จินายน

36 ปีแห่งการสถาปนามหาวิทยาลัยนเรศวร เป็นห้วงเวลาที่ ทำให้เห็นพลังจากปณิธาน ความมุ่งมั่น และความร่วมแรงร่วมใจของ บุคลากร นิสิต ศิษย์เก่า ตลอดจนภาคีเครือข่ายจากทุกภาคส่วน ที่ได้ ร่วมกันสร้างสถาบันแห่งนี้ให้เติบโตจากมหาวิทยาลัยขนาดเล็กในภูมิภาค สู่การเป็นสถาบันอุดมศึกษาชั้นนำที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ

หนังสือชุดที่ระลึกครบรอบ 36 ปี มหาวิทยาลัยนเรศวรนี้ ได้ทำ หน้าที่บันทึกเหตุการณ์และรวบรวมความสำเร็จที่ผ่านมาเป็นประจักษ์ พยานแห่งความทรงจำร่วมของประชาคมมหาวิทยาลัย เป็นเรื่องราวของ ผู้คน ความคิด ความฝัน และความเสียสละที่ได้หล่อหลอมอัตลักษณ์ ของมหาวิทยาลัยตลอดระยะเวลากว่าสามทศวรรษ

เมื่อหวนระลึกถึงช่วงแรกเริ่มของการวางรากฐานมหาวิทยาลัย นเรศวร เราต่างตระหนักถึงความสำเร็จที่ปรากฏในวันนี้มิได้เกิดขึ้น โดยบังเอิญ หากเกิดจากการมองการณ์ไกลการวางแผนอย่างเป็นระบบ และความเชื่อมั่นว่าการศึกษา คือพลังสำคัญในการยกระดับคุณภาพชีวิต ของประชาชน และความเข้มแข็งของประเทศชาติ การสร้างมหาวิทยาลัย มิใช่เพียงการก่อสร้างอาคารหรือจัดตั้งหลักสูตร หากคือการสร้างคน สร้างปัญญา และสร้างอนาคต และสิ่งสำคัญที่สุดประการหนึ่ง ของมหาวิทยาลัย คือเสรีภาพในการคิด การแสวงหาความรู้ และการแลกเปลี่ยนทางวิชาการ อันเป็นรากฐานที่ทำให้ปัญญาออกมา และ ทำให้มหาวิทยาลัยสามารถรับใช้สังคมได้อย่างแท้จริง

ในวาระครบรอบ 36 ปีแห่งการสถาปนา ขอแสดงความชื่นชม
และยินดีกับประชาคมมหาวิทยาลัยนเรศวรทุกท่าน พร้อมทั้งขออำนาจ
คุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย ได้โปรดอำนวยพรให้
มหาวิทยาลัยนเรศวรเจริญรุ่งเรือง เป็นภูมิปัญญาของแผ่นดินที่ส่องแสง
แห่งความหวังให้สังคมไทย และดำรงไว้ซึ่งเสรีภาพทางวิชาการสืบไป

ศาสตราจารย์ ดร.สุจินต์ จินายน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยนเรศวร

พ.ศ. 2536–2544 และ พ.ศ. 2552–2560

สารจาก

ศาสตราจารย์พิเศษ เกษียร ณ.มณฑล สงวนเสริมศรี

มหาวิทยาลัยนเรศวรที่พัฒนามาอย่างต่อเนื่องตลอดกว่าสามทศวรรษ เป็นช่วงเวลาแห่งการสั่งสมองค์ความรู้ ประสบการณ์ และคุณูปการที่มีต่อสังคมไทยมาโดยลำดับ จากสถาบันอุดมศึกษาที่ถือกำเนิดขึ้นเพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชนในภูมิภาค มหาวิทยาลัยนเรศวรได้พัฒนาเป็นสถาบันการศึกษาชั้นนำที่มีบทบาทสำคัญทั้งด้านการผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

เมื่อข้าพเจ้าได้รับโอกาสให้เข้ามารับผิดชอบการบริหารมหาวิทยาลัยต่อจากคณะผู้บริหารรุ่นก่อนหน้า ภารกิจสำคัญประการหนึ่งคือการสานต่อเจตนารมณ์และวิสัยทัศน์ที่ได้วางรากฐานไว้อย่างมั่นคง พร้อมทั้งพัฒนามหาวิทยาลัยให้ก้าวทันต่อความเปลี่ยนแปลงของโลกวิชาการและสังคมในศตวรรษใหม่

ในช่วงเวลาดังกล่าว มหาวิทยาลัยได้มุ่งเน้นการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการในทุกศาสตร์ โดยเฉพาะกลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ อันเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนากำลังคนด้านสุขภาพของประเทศ การขยายโอกาสทางการศึกษา การส่งเสริมงานวิจัย และการสร้างนวัตกรรมเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน สิ่งที่น่าภาคภูมิใจยิ่งกว่าความเจริญก้าวหน้าทางกายภาพ คือการเติบโตของทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของมหาวิทยาลัย คณาจารย์ บุคลากร นิสิต และศิษย์เก่าล้วนเป็นพลังขับเคลื่อนที่ทำให้มหาวิทยาลัยนเรศวรสามารถดำรงความเป็นสถาบันแห่งปัญญาและคุณธรรมได้อย่างมั่นคง

ผลสำคัญประการหนึ่งคือ หนังสือที่นำเสนอองค์ความรู้
เนื่องในโอกาสครบรอบ 36 ปี มหาวิทยาลัยนเรศวรที่ท่านถืออยู่ในมือนี้
เป็นการรวบรวมเรื่องราวแห่งพัฒนาการ ความสำเร็จและผลึกทางปัญญา
ของประชาคมมหาวิทยาลัย ผลผลิตจากความมุ่งมั่นที่ร่วมกันสร้างสรรค์
สถาบันแห่งนี้ให้เป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติและสังคม

ในวาระอันเป็นมงคลนี้ ข้าพเจ้าจึงขอแสดงความชื่นชมต่อ
ผู้บริหาร คณาจารย์ บุคลากร นิสิต ศิษย์เก่า และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
ทุกท่าน ที่ได้ร่วมกันธำรงรักษาและพัฒนามหาวิทยาลัยนเรศวร ให้เจริญ
ก้าวหน้าสืบมา และขออำนวยการให้มหาวิทยาลัยนเรศวรยังคงยืนหยัด
เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่สร้างองค์ความรู้ สร้างคนดี สร้างปัญญา และ
สร้างคุณประโยชน์แก่สังคมต่อไปในอนาคต

ศาสตราจารย์พิเศษ เกียรติกร ดร.มนทล สงวนเสริมศรี

อธิการบดีมหาวิทยาลัยนเรศวร

พ.ศ. 2544–2548 และ พ.ศ. 2548–2552

สารจาก

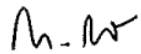
ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.กาญจนา เงารังษี

ในช่วงเวลาที่ผ่านมามหาวิทยาลัยนเรศวรได้ก้าวผ่านหัวเลี้ยวหัวต่อสำคัญท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกอย่างรวดเร็วทั้งด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี เศรษฐกิจ และโครงสร้างประชากรมหาวิทยาลัยจึงต้องปรับตัวให้เท่าทันต่อบริบทใหม่ พร้อมทั้งรักษาอัตลักษณ์แห่งความเป็นตนเองให้มั่นคง การพัฒนาคุณภาพการศึกษา การส่งเสริมงานวิจัยและนวัตกรรม การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในระดับนานาชาติ ตลอดจนการปลูกฝังคุณธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม ล้วนเป็นภารกิจสำคัญที่มหาวิทยาลัยได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่คนรุ่นใหม่

เมื่อได้มีโอกาสบริหารมหาวิทยาลัยในช่วงเวลาดังกล่าว ภารกิจสำคัญคือการดำเนินงานตามนโยบายการพัฒนาประเทศด้านการพัฒนากำลังคน ผ่านการเปิดโอกาสทางการศึกษา การส่งเสริมกิจกรรมทางวิชาการ และการสร้างองค์ความรู้ในหลากหลายมิติ สิ่งที่น่าสนใจได้ประการหนึ่งคือ โอกาสทางการศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยม ระดับปริญญาตรีจนถึงบัณฑิตศึกษา การเจริญเติบโตของประชาคม และศักยภาพของมหาวิทยาลัยนเรศวรเหล่านี้จึงเป็นที่ประจักษ์ในวงกว้าง การเดินทางของมหาวิทยาลัยนเรศวรจึงเป็นเสมือนสายธารแห่งปัญญา ที่ไหลต่อเนื่องไม่ขาดสาย

หนังสือชุดที่ระลึกครบรอบ 36 ปี มหาวิทยาลัยนเรศวร จึงเป็นอีกหนึ่งข้อพิสูจน์ถึงความมุ่งมั่นที่สั่งสมมาตลอดเส้นทางการพัฒนาเป็นหลักฐานแห่งความภาคภูมิใจของประชาคมมหาวิทยาลัยนเรศวรทุกคน และเป็นพลังสำคัญในการก้าวเดินสู่อนาคตด้วยความเชื่อมั่น

ข้าพเจ้าขอแสดงความชื่นชมต่อคณะผู้จัดทำหนังสือที่ได้รวบรวมเรื่องราวอันทรงคุณค่าไว้เป็นมรดกทางปัญญา และความทรงจำร่วมของสถาบัน และขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัย ตลอดจนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ประชาคมเคารพนับถือ โปรดอภิบาลให้มหาวิทยาลัยนเรศวรเจริญก้าวหน้า เป็นแหล่งสร้างองค์ความรู้ คุณธรรม และกำลังคนคุณภาพของประเทศชาติต่อไป

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.กาญจนา เגר่งเษ
อธิการบดีมหาวิทยาลัยนเรศวร
พ.ศ. 2561-2565

สารจาก

รองศาสตราจารย์ ดร.ศรีนทร์ทิพย์ แขนรานี

ในวาระครบรอบ 36 ปีแห่งการสถาปนามหาวิทยาลัยนเรศวร มหาวิทยาลัยได้ก้าวเดินมาอย่างต่อเนื่องบนรากฐานของปณิธาน ในการสร้างปัญญา พัฒนาคน และรับใช้สังคม พร้อมทั้งมุ่งพัฒนาสู่การเป็น “มหาวิทยาลัยเพื่อสังคมของผู้ประกอบการ” ที่ส่งเสริมให้ บุคลากรและนิสิตมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ กล้าคิด กล้าทำ และสามารถ เปลี่ยนองค์ความรู้ให้เป็นคุณค่า เกิดประโยชน์ต่อเศรษฐกิจ สังคม และ คุณภาพชีวิตของประชาชนทั้งในระดับภูมิภาคและระดับประเทศ มหาวิทยาลัย นเรศวรตระหนักดีว่าการสร้างอนาคตมิได้หมายถึงการละทิ้งอดีต ตรงกันข้าม การก้าวไปข้างหน้าอย่างมั่นคงนั้นจำเป็นต้องตั้งอยู่บนความ เข้าใจ ในรากเหง้าความเป็นมาของตนเอง เพราะผู้ที่รู้จักอดีตย่อมเข้าใจ ปัจจุบัน และสามารถออกแบบอนาคตได้เหมาะสม ทิศทางมหาวิทยาลัย นเรศวรถือกำเนิดขึ้นบนผืนแผ่นดินภาคเหนือตอนล่าง พื้นที่ที่มีประวัติศาสตร์ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาที่สั่งสมมาอย่างยาวนาน การทำความเข้าใจพื้นที่แห่งนี้จึงเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างองค์ความรู้ที่เชื่อมโยงกับสังคมและตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบัน

ภาคเหนือตอนล่างเป็นอาณาบริเวณที่มีความสำคัญทั้งในมิติ ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เป็นพื้นที่ รอยต่อที่เชื่อมโยงกับอาณาจักรสำคัญในอดีต อาทิ สุโขทัย ล้านนา ล้านช้าง อโยธยา และอังวะ อีกทั้งยังเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ของหัวเมือง ฝายเหนือ เป็นชุมทางการค้า การคมนาคม และการป้องกันพระราช อาณาเขตในสมัยโบราณ หลักฐานทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน

ศิลปกรรม และวิถีชีวิตของผู้คนในพื้นที่ ล้วนสะท้อนให้เห็นพลวัตของสังคมที่มีชีวิต มีความหลากหลาย และมีความสัมพันธ์กับภูมิภาคโดยรอบมาอย่างยาวนาน

อย่างไรก็ตาม ประวัติศาสตร์และภูมิปัญญาของหัวเมืองฝ่ายเหนือยังมีอีกหลายมิติที่ควรได้รับการศึกษา อธิบาย และเผยแพร่ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น โดยเฉพาะมุมมองจากพื้นที่และจากชุมชน ซึ่งจะช่วยให้เราเข้าใจพัฒนาการของสังคม วัฒนธรรม และความเป็นรัฐในบริบทของความเปลี่ยนแปลงได้ลึกซึ้งมากขึ้น ในขณะเดียวกัน พื้นที่ภาคเหนือตอนล่างในปัจจุบันยังคงมีบทบาทสำคัญในฐานะพื้นที่เชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สาธารณรัฐประชาชนจีน และสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา จึงเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพสูงต่อการพัฒนาองค์ความรู้ นวัตกรรม และความร่วมมือในระดับภูมิภาค

หนังสือชุดที่ระลึกครบรอบ 36 ปี มหาวิทยาลัยนเรศวร จึงจัดทำขึ้นเพื่อรวบรวม ถ่ายทอด และเผยแพร่องค์ความรู้จากนักวิชาการของมหาวิทยาลัยนเรศวรในหลากหลายสาขา ทั้งด้านประวัติศาสตร์ และภูมิปัญญาของภาคเหนือตอนล่าง ตลอดจนผลงานวิจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคมในด้านมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี และวิทยาศาสตร์สุขภาพ หนังสือชุดนี้จึงมิได้เป็นเพียงบันทึกความทรงจำในวาระสำคัญของมหาวิทยาลัย หากยังเป็นหลักฐานของพลังทางปัญญาที่มหาวิทยาลัยนเรศวรได้สร้าง สืบสาน และส่งต่อให้แก่สังคมไทย

ในนามของมหาวิทยาลัยนเรศวร ขอแสดงความชื่นชมและขอบคุณคณะผู้จัดทำ บรรณาธิการ ผู้เขียน และผู้เกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้ร่วมกันสร้างสรรค์หนังสือชุดนี้ด้วยความมุ่งมั่น ความวิริยะอุตสาหะ และความรับผิดชอบทางวิชาการ การสร้างความรู้จากรากฐานของท้องถิ่น และการนำองค์ความรู้ไปสร้างประโยชน์แก่สังคม ถือเป็นพันธกิจสำคัญของมหาวิทยาลัยนเรศวร สมดังปรัชญาของมหาวิทยาลัยที่ว่า “สืบสานให้สังคมไทยเป็นไทจากอวิชชา”

ขอให้หนังสือชุดนี้เป็นแหล่งความรู้ แรงบันดาลใจ และมรดกทางปัญญาที่เชื่อมโยงอดีต ปัจจุบัน และอนาคตของมหาวิทยาลัยนเรศวร ตลอดจนเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนสังคมไทยให้ก้าวหน้าอย่างมั่นคงและยั่งยืนสืบไป

รองศาสตราจารย์ ดร.ศรินทร์ทิพย์ แทนธานี
รักษาราชการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยนเรศวร

คำนิยม

จากหน่วยบริหารจัดการทุนด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม
เพื่ออุตสาหกรรมแห่งอนาคต (บพค.)

ประวัติศาสตร์สมัยใหม่ไม่ได้เป็นเพียงการย้อนกลับไปศึกษาว่าอดีตเกิดอะไรขึ้น หากเป็นการทำความเข้าใจว่าผู้คน พื้นที่ ความทรงจำ และความสัมพันธ์เชิงอำนาจได้ร่วมกันก่อรูปสังคมไทยขึ้นมาอย่างไรในโลกที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วและเต็มไปด้วยความผันผวน การศึกษาประวัติศาสตร์ด้วยมุมมองใหม่จึงมิใช่เรื่องของอดีตเพียงอย่างเดียว หากเป็นฐานความรู้สำคัญของการเข้าใจปัจจุบัน และเป็นรากฐานสำหรับการมองอนาคตอย่างรอบด้าน

ในมิติเดียวกัน “ท้องถิ่น” มิใช่เพียงพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ หากเป็นพื้นที่ที่สะท้อนพลวัตของผู้คน วิถีชีวิต และอัตลักษณ์ทางสังคม การศึกษา “ภาคเหนือตอนล่าง” หรือ “หัวเมืองฝ่ายเหนือ” และ “ท้องถิ่น” ผ่านมิติของประวัติศาสตร์ วรรณกรรม และดนตรี จึงช่วยให้เห็นความหลากหลายของสังคมไทยจากฐานของผู้คนในพื้นที่ และทำให้เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างท้องถิ่นกับสังคมไทยในภาพรวมได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น

หนังสือทั้งสามเล่มที่จัดพิมพ์เผยแพร่ในครั้งนี้เป็นผลงานที่เชื่อมโยงการศึกษาประวัติศาสตร์สมัยใหม่เข้ากับการทำความเข้าใจท้องถิ่นในหลายมิติ ได้แก่ 1) ท้องถิ่นนิพนธ์: เขียน “อดีตใหม่” ในประวัติศาสตร์ โดย รศ. ดร.ชัยพงษ์ สำเนียง 2) รุปรอยในถ้อยคำ: วิถีชีวิต ผู้คน และสังคมผ่านวรรณกรรมภาคเหนือตอนล่าง โดย อาจารย์ธเนศ บัตร ใจอินทร์ และ 3) ภูมิทัศน์ดนตรีภาคเหนือตอนล่าง:

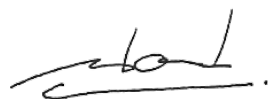
ความหลากหลายบนรอยต่อทางวัฒนธรรม โดย รศ. ดร.วิษณุ บุญรอด และ ดร.ชิษณุพงศ์ อินทร์แก้ว เป็นผลงานที่สะท้อนการบูรณาการองค์ความรู้จากหลายศาสตร์ เพื่อนำเสนอภาพของผู้คน สังคม และวัฒนธรรมในภาคเหนือตอนล่างจากมุมมองที่หลากหลาย องค์ความรู้ที่ได้ไม่เพียงเติมเต็มช่องว่างทางวิชาการ หากยังช่วยเปิดมุมมองใหม่ในการทำความเข้าใจสังคมไทยร่วมสมัย และเป็นฐานข้อมูลสำคัญสำหรับการพัฒนานโยบายและการพัฒนาพื้นที่ในอนาคต

บพค. เชื่อมั่นว่า งานวิจัยขั้นแนวหน้าด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์ มีบทบาทสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่างานวิจัยด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพราะองค์ความรู้เกี่ยวกับผู้คน สังคม และวัฒนธรรม คือรากฐานสำคัญของการออกแบบนโยบาย การพัฒนาพื้นที่ และการเตรียมความพร้อมของประเทศต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต การสนับสนุนการวิจัยลักษณะนี้จึงสอดคล้องกับพันธกิจของ บพค. ในการผลักดันงานวิจัยขั้นแนวหน้าที่สร้างองค์ความรู้ใหม่ เสริมสร้างศักยภาพนักวิจัย และเชื่อมโยงผลงานวิจัยไปสู่การใช้ประโยชน์ทั้งในเชิงวิชาการ เชิงนโยบาย และการพัฒนาสังคมอย่างเป็นรูปธรรม

ผลงานชุดนี้เป็นผลผลิตสำคัญของ “โครงการต่อยอดการศึกษาวิจัยขั้นแนวหน้าด้านสังคม วัฒนธรรม และการเมืองในประวัติศาสตร์ สถานการณ์ปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ทางประวัติศาสตร์และสังคมของหัวเมืองฝ่ายเหนือ” ภายใต้การสนับสนุนของ บพค. สำนักงานเร่งรัดการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อเพิ่มความสามารถการแข่งขันและการพัฒนาพื้นที่ (องค์การมหาชน) (รวพ.) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 ภายใต้แผนงานย่อย N40 (S3P18) วิจัยขั้นแนวหน้าเพื่อรองรับความผันผวนทางสังคมในอนาคต ซึ่งให้ความสำคัญกับการสร้างความรู้ใหม่ เพื่อเป็นฐานในการมองเห็นความเปลี่ยนแปลงของสังคมอย่างรอบด้าน และสนับสนุนการเตรียมความพร้อมของประเทศในการรับมือกับความผันผวนในอนาคต

การจัดพิมพ์หนังสือชุดนี้ในวาระครบรอบ 3 รอบ 36 ปี
แห่งการก่อตั้งมหาวิทยาลัยนเรศวร จึงมีความหมายยิ่งกว่า
การเฉลิมฉลองวาระสำคัญของสถาบัน หากยังเป็นโอกาสในการเผยแพร่
องค์ความรู้ที่สะท้อนคุณค่าของประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรม
ของภาคเหนือตอนล่าง พร้อมทั้งสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดการศึกษา
ต่อยอดและการใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้เพื่อการพัฒนาประเทศ

บพค. ขอขอบคุณ รศ. ดร.ชัยพงษ์ ลำเนียง หัวหน้าโครงการ
คณะนักวิจัย และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ได้ร่วมกันสร้างสรรค์
ผลงานวิจัยอันทรงคุณค่านี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือทั้งสามเล่ม
จะเป็นประโยชน์ต่อวงวิชาการ ผู้กำหนดนโยบาย หน่วยงานภาครัฐ
ภาคประชาสังคม ตลอดจนประชาชนผู้สนใจ อันจะนำไปสู่การสร้าง
ความเข้าใจสังคมไทยบนพื้นฐานขององค์ความรู้ที่รอบด้าน เคารพ
ความหลากหลาย และต่อยอดสู่การพัฒนาประเทศอย่างสมดุล
และยั่งยืน

(ดร.นิรวัฒน์ ธรรมจักร์)

ผู้อำนวยการหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนากำลังคน
และทุนด้านการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษา

การวิจัยและการสร้างนวัตกรรม

ปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการหน่วยบริหารจัดการทุน
ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่ออุตสาหกรรมแห่งอนาคต

เกริ่นนำ...

[และคำขอบคุณ]

หนังสือเล่มนี้เป็นการศึกษาการ “เขียนอดีต” ในประวัติศาสตร์นิพนธ์ท้องถิ่น เพื่อที่จะทำความเข้าใจความเปลี่ยนแปลงการเขียนประวัติศาสตร์นิพนธ์ว่ามีโครงเรื่องแบบไหน ที่สำคัญกว่านั้นคือเขียนขึ้นภายใต้บริบทและวิธีคิดแบบไหน ซึ่งจะนำมาสู่การจัดวางตำแหน่งแห่งที่และความสัมพันธ์เชิงอำนาจของผู้คนในท้องถิ่นต่าง ๆ กับ “ชาติ” เพื่อชี้ให้เห็นว่าเพราะเหตุใดโครงเรื่องบางโครงเรื่องมีอิทธิพลครอบงำส่งผลต่อการทำให้ท้องถิ่นเป็นส่วนต่อขยายของชาติ ทำให้ท้องถิ่นต่าง ๆ ในทุกมิติไม่มีพลังในทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง

จะเห็นได้ว่าการศึกษา “ประวัติศาสตร์” เป็นการเลือกสรรข้อมูลที่มีอยู่มากมายและกระจัดกระจายมาสร้างระเบียบในการอธิบายเหตุการณ์ เป็นการ “ประกอบสร้างอดีต” จากข้อมูลที่กระจัดกระจายให้มีโครงเรื่องที่ลงรอยและสมเหตุสมผลภายใต้ข้อมูลที่มี แม้ว่าประวัติศาสตร์เป็นเรื่องอดีต เราไม่มีทางเอาตัวตนของเราในปัจจุบันไปวิเคราะห์อดีตได้ หากมองแบบนั้นเราจะไม่สามารถอธิบาย และเข้าใจประวัติศาสตร์ได้เลย ทำให้นึกถึงคำของ E.H.Carr ที่ว่า “ประวัติศาสตร์เป็นบทสนทนาที่ไม่สิ้นสุดระหว่างอดีต กับปัจจุบัน” งานทางประวัติศาสตร์หลายชิ้นพยายามตอบคำถามว่า ทำไมคำอธิบายทางประวัติศาสตร์ถึงเปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ คำอธิบายในยุคสมัยหนึ่งสมเหตุสมผลหรือไม่ เมื่อเวลาผ่านไปแนวคิดทางประวัติศาสตร์ บทสนทนาของผู้คนก็เปลี่ยนไปทำให้การอธิบายประวัติศาสตร์เปลี่ยนไปด้วยเช่นกัน ประวัติศาสตร์แบบนี้จึงมีชีวิตชีวาที่โลดแล่นในกาลเวลาของมัน

การให้ความสำคัญกับคำถามที่ว่า เราจะเข้าใจประวัติศาสตร์จากอดีตได้อย่างไร ? เราเข้าใจโครงเรื่องประวัติศาสตร์ และเรารับรู้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นภายใต้บริบทของสังคม โลกทัศน์ ชีวิตทัศน์แบบใด ให้ความสำคัญกับประวัติศาสตร์ในฐานะวิธีคิดกล่าวคือ เราจะเข้าใจ รับรู้ และสร้างประวัติศาสตร์ชุดนั้นขึ้นมาได้อย่างไร ? จะเห็นได้ว่าประวัติศาสตร์ถูกให้ความหมายในหลาย ๆ แบบ ภายใต้บริบท และโครงเรื่องที่หลากหลาย ซึ่งเป็นทั้งปัญหาและจุดเด่นของการศึกษาประวัติศาสตร์

ประเด็นต่อมาเราอาจคิดว่าประวัติศาสตร์ต้องปราศจากอคติ หลักฐานสามารถเรียงต่อแล้วอธิบายแบบ Ranke ที่บอกว่า ข้อมูล หลักฐานสามารถบอกประวัติศาสตร์ตัวเองได้ แต่ทั้งหมดนักประวัติศาสตร์เป็นผู้ทำหน้าที่ในการร้อยเรียง และสร้างโครงเรื่องประวัติศาสตร์ นักประวัติศาสตร์เป็นผู้ที่เลือก ตัดข้อมูลบางอย่างในการอธิบายประวัติศาสตร์ เป็นวิธีการทางประวัติศาสตร์แบบหนึ่งซึ่งอาจมีอคติอยู่ ประวัติศาสตร์เป็นเรื่องที่เถียงกันได้ในช่วงเวลาต่าง ๆ แม้ว่าโครงเรื่องหนึ่ง ๆ จะหมดพลังในการอธิบายไปแล้ว แต่ก็เปิดโอกาสให้เกิดการตีความ อธิบาย และสร้างโครงเรื่องใหม่ได้เสมอ วิชาประวัติศาสตร์จึงเป็นแนวพินิจในการมองความเปลี่ยนแปลง

ทั้งนี้ การศึกษาประวัติศาสตร์ที่ใช้กรอบคิดทฤษฎีก็ขยายตัวอย่างมีนัยสำคัญในสังคมไทย ประวัติศาสตร์จึงไม่ใช่ “ความจริงแท้” ดังข้อถกเถียงในงาน *Tropics of Discourse : Essays in Cultural Criticism* เป็นงานที่รวบรวมบทความของ Heyden White² (1985) เขาเสนอว่านักประวัติศาสตร์ คือ ผู้รวบรวมข้อเท็จจริง เหตุการณ์มีจำ

¹ ดู, สมเกียรติ วันทะนะ. ทฤษฎีกำเนิดโลก กำเนิดสังคม และกำเนิดรัฐ จากอัครัญญสูตร ไตรภูมิพระร่วง ไตรภูมิโลกวิจยภคณา. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 11(1) 2524: 99–115. และไชยันต์ รัชชกูล. การรับรู้และการทำความเข้าใจอดีต. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. 2549.

² White, H. *Tropics of discourse: Essays in cultural criticism*. Baltimore: Johns Hopkins University Press. 1978.

นวนมากเกินกว่าที่นักประวัติศาสตร์จะสามารถรวบรวมได้นำมาสู่การคัดเลือก ตัดทิ้งข้อมูล และนำมาสู่การร้อยเรียงเรื่องราวที่นักประวัติศาสตร์เห็น เป็นการทำความเข้าใจว่าเกิดอะไรขึ้นในช่วงเวลานั้น ๆ มาสู่การ “ตีความ” ภายใต้อุดมการณ์ หรือ “แว่น” ของนักประวัติศาสตร์ทำให้ประวัติศาสตร์นิพนธ์หลายเล่มที่ศึกษาเรื่องเดียวกันในช่วงเวลาเดียวกัน มีความแตกต่างกัน เกิดจากการสร้างโครงเรื่องที่คิดว่าเหมาะสมและสนองตอบต่อจุดหมายของนักประวัติศาสตร์ ฉะนั้น นักประวัติศาสตร์เป็นผู้สร้างเรื่องราวในอดีตภายใต้ข้อมูลที่กระจัดกระจาย ให้มีโครงเรื่องที่ลงตัวภายใต้การเลือกสรรของนักประวัติศาสตร์เอง

ในการศึกษาประวัติศาสตร์ไทยมีการศึกษาประวัติศาสตร์นิพนธ์ที่ใช้ความคิดเรื่องการสืบสาวหาโครงเรื่อง อาทิ การชำระพระราชพงศาวดารในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก³ ของ อุบลศรี อรรถพันธุ์ (2524) และ ประวัติศาสตร์รัตนโกสินทร์ในพงศาวดารอยุธยา⁴ ของ นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2523) ซึ่งให้เห็นว่าพงศาวดารเป็น “จารีต” ของการเขียนประวัติศาสตร์ที่มีความสืบเนื่องและยาวนาน ฉะนั้น การชำระพงศาวดารจึงหมายถึงการสร้างภาพในอดีตขึ้นมาใหม่ การชำระพงศาวดารมิใช่แต่เพียง เติมเนื้อหาให้บริบูรณ์ แต่แท้ที่จริงแล้วเป็นการรวมเอาไว้หมดทุกอย่างทั้งการแก้ไขสำนวน ตัวสะกด แต่งเรื่องต่อ แทรกเรื่องใหม่ลงไปในเรื่องเก่าและแก้ไขเรื่องเก่าให้ต่างออกไป การชำระพงศาวดารจึงหมายถึงการแก้ไขตัดแปลงแนวคิดที่มีต่ออดีต เพื่อประโยชน์ทางการเมืองของปัจจุบันสะท้อนความหวัง ความกลัว และความต้องการของคนในปัจจุบันมากกว่าคนในอดีต เพื่อสร้างภาพในอดีตขึ้นมาใหม่⁵

³ อุบลศรี อรรถพันธุ์. การชำระพระราชพงศาวดารในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.2524.

⁴ นิธิ เอียวศรีวงศ์. 2523. ประวัติศาสตร์รัตนโกสินทร์ในพงศาวดารอยุธยา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บรรณกิจ.

⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 2-4.

ความพยายามในการแก้ไขอดีตไม่ว่าจะทำโดยใคร หรือสมัยใด ย่อมเกิดจากความสับสนระหว่างอดีตและปัจจุบัน อาจเป็นเพราะไม่ พยายามมองให้เห็นความแตกต่างในเงื่อนไขของเวลา หรืออาจมุ่งหวัง จะให้อดีตเป็นประโยชน์ต่อบริษัทปัจจุบัน รวมถึงต้องการสร้างภาพอดีตขึ้นมา ใหม่เพื่อให้เป็นที่พอใจแก่ปัจจุบัน เป็นการสร้างมาตรฐานทางศีลธรรม หรืออุดมคติของปัจจุบันลงไปในอดีตเพื่อให้มีความหมายขึ้นมาใหม่⁶

แม้แต่งานเรื่อง ตำนานและลักษณะความคิดทางประวัติศาสตร์ ในลัทธิระหว่างพุทธศตวรรษที่ 20 และ 21⁷ ที่เสนอจารีตของการเขียน ตำนานในภาคเหนือของประเทศไทยที่มีลักษณะเฉพาะ การเขียน ตำนานมักมีลักษณะเป็นการคิดถึงอดีตอันไกลโพ้นโดยเชื่อมโยงกับ ประวัติศาสตร์สากล (ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา) แล้วค่อยเชื่อมโยง กับประวัติศาสตร์ในท้องถิ่น แสดงให้เห็นว่าการเขียนประวัติศาสตร์ มีจารีตของการสร้างความทรงจำมาตั้งแต่อดีต เป็นการสะท้อนโลกทัศน์ ของคนในยุคสมัยนั้น

การเขียนประวัติศาสตร์ในกลุ่มตำนานและพงศาวดาร มีจารีต ในการเขียนในลักษณะเฉพาะของตนเอง แสดงให้เห็นถึงการสร้าง ประวัติศาสตร์ที่มีมาตั้งแต่อดีต เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงโลกทัศน์ ความ คิด ความเชื่อ ความหวัง และความกลัวของยุคสมัย การเขียนประวัติศาสตร์ ในกลุ่มตำนานพงศาวดาร ยังสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงแก้ไข ดัดแปลง เพื่อสร้างอดีตให้มีความหมาย และเป็นประโยชน์ต่อบริษัทปัจจุบัน และความคิดในกลุ่มตำนานนี้อาจถือเป็นจุดเริ่มต้นของการเขียน ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นกลุ่มแรก ๆ กลายเป็นฐานข้อมูลสำคัญของ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นนิยม

⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 50-51.

⁷ อานันท์ กาญจนพันธุ์. ตำนานและลักษณะความคิดทางประวัติศาสตร์ในลัทธิระหว่างพุทธ ศตวรรษที่ 20 และ 21. ใน *ปรัชญาประวัติศาสตร์*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และ สังคมศาสตร์. 2527.

นอกจากนี้หนังสือยังมุ่งหมายสอບค้การสร้างอดีตในฐานะประวัติศาสตร์นิพนธ์มากกว่าแสวงหาความจริง หรือสร้างโครงเรื่องตามแบบชนบที่ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นนิยมทำกัน ทั้งยังต้องการวิเคราะห์โครงเรื่องแบบต่าง ๆ ว่าเกิดขึ้นแบบไหนในเส้นเวลา หรือพูดให้ถึงที่สุดสนใจประวัติศาสตร์ในฐานะวิธีคิดมากกว่า “เนื้อเรื่อง” เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาประเด็นต่าง ๆ อย่างลุ่มลึกต่อไป

หนังสือนี้ปรับมาจากโครงการวิจัย “สร้างตาขายความทรงจำทางสังคม: ย้อนพินิจโครงเรื่องประวัติศาสตร์นิพนธ์ท้องถิ่นเพื่อสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมใหม่” ภายใต้ “B40G690079 โครงการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ทางประวัติศาสตร์และความทรงจำของผู้คนโดยศึกษาการดำรงอยู่ การต่อรอง และการปรับตัวของชุมชนท้องถิ่นท่ามกลาง การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม” แผนงาน N40 (S3P17) ประจำปีงบประมาณ 2569 หน่วยบริหารจัดการทุนด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่ออุตสาหกรรมแห่งอนาคต (บพค.) และทุนด้านการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษา การวิจัยและการสร้างนวัตกรรม กองทุนวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

ขอขอบพระคุณ ดร.เตช บุนนาค ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.อานันท์ กาญจนพันธุ์ และ ศาสตราจารย์ ดร.รัศมี ชูทรงเดช ที่ปรึกษาโครงการวิจัย

ขอขอบพระคุณ ดร.ณิรวฒน์ ธรรมจักร์ ผู้อำนวยการ บพค. ที่สนับสนุนและส่งเสริมการทำงานวิจัยด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ทั้งยังกรุณาเขียนคำนิยมให้หนังสือในชุดนี้ด้วย

หนังสือเล่มนี้จะไม่สามารลแล้วเสร็จได้ถ้าปราศจากการสนับสนุนจาก ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.สุรชาติ บำรุงสุข รองศาสตราจารย์ ดร.ศรินทร์ทิพย์ แทนธานี ศาสตราจารย์ ดร.เกสัชกรหญิงกรนก อิงคินันท์ และ รศ.ดร.กรองกาญจน์ ชูทิพย์

ในครั้งนี้ ขอขอบคุณภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ที่เปิดโอกาสนอกเหนืองานประจำให้ค้นคว้าเพิ่มเติมเพื่อเขียนหนังสือเล่มนี้ รวมถึงคณาจารย์ที่กรุณาช่วยเหลือในทุก ๆ ทาง ขอคุณ เดอะแก๊งแห่งมอโน พี่เก้ พี่เอ๋อ พี่เอ็กส์ วิวู ต่อ อะตอม เป็ด แอ้น และป๊อง นิสิตที่ผู้เขียนได้สอนในทอมตันและปลายในปีการศึกษา 2567-68 ที่ได้แลกเปลี่ยนในหลากหลายแง่มุม ขอขอบคุณลิ้มที่ช่วยหาข้อมูลทำให้ผู้เขียนสามารถเรียบเรียงวิเคราะห์ให้เห็นความเปลี่ยนแปลงคลี่คลาย เป็ดที่พิสูจน์อักษรและช่วยดูการเรียบเรียงถ้อยคำ และขอขอบคุณทีมวิจัย บพค. เชิด พี่แนน บอม และเบส คนสำคัญที่ขาดไม่ได้แอม บพค. ที่กรุณาจัดการสารพัดเรื่องให้

ขอบคุณทีมงานสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร ที่กรุณาจัดการเรื่องต่าง ๆ รวมถึงความล่าช้าของผู้เขียนด้วย

หากงานชิ้นนี้จะมีประโยชน์อยู่บ้าง ขออุทิศให้ผู้คนที่ถูกกดขี่และไม่ได้รับความเป็นธรรมในสังคมนี้

อย่างไรก็ตามด้วยข้อจำกัดของเวลา กับกองข้อมูลและพื้นที่อันไพศาล ทำให้เกิดข้อผิดพลาดต่าง ๆ มากมาย ซึ่งย่อมต้องเป็นของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว

ชัยพงษ์ ลำเนียง

ต้นฝน 2569 เมืองสองแควพิศโลก

สารบัญ

บทที่		
01	ห้องถิ่น ห้องที่ และประวัติศาสตร์ห้องถิ่น.....	1
บทที่		
02	การสร้างตำแหน่งแห่งที่ประวัติศาสตร์ห้องถิ่น ในประวัติศาสตร์ชาติ	21
บทที่		
03	ประวัติศาสตร์ห้องถิ่น ห้องถิ่นในประวัติศาสตร์.....	79
บทที่		
04	“ชาติ” ในประวัติศาสตร์ห้องถิ่น	121
บทที่		
05	เผยแพร่สร้างตัวตน: ตำแหน่งแห่งที่ของ ห้องถิ่นนิยม.....	189

บทที่
06

ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นราชาชาตินิยม: ชาติในประวัติศาสตร์ท้องถิ่นนิพนธ์.....	253
--	-----

บทที่
07

สรุปจากจุดเริ่มต้น: การกลับไปกลับมา ของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นนิพนธ์	287
---	-----

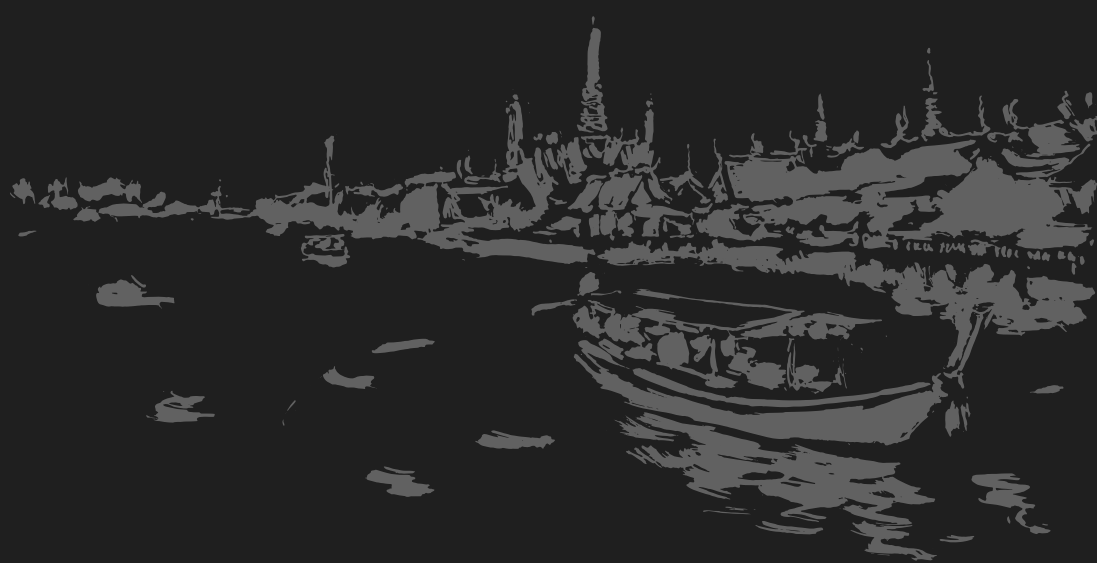
บรรณานุกรม.....	294
-----------------	-----

ดัชนีคำค้น.....	323
-----------------	-----

ประวัติผู้เขียน	327
-----------------------	-----

1

**ท้องถิ่น ท้องที่
และประวัติศาสตร์ท้องถิ่น**

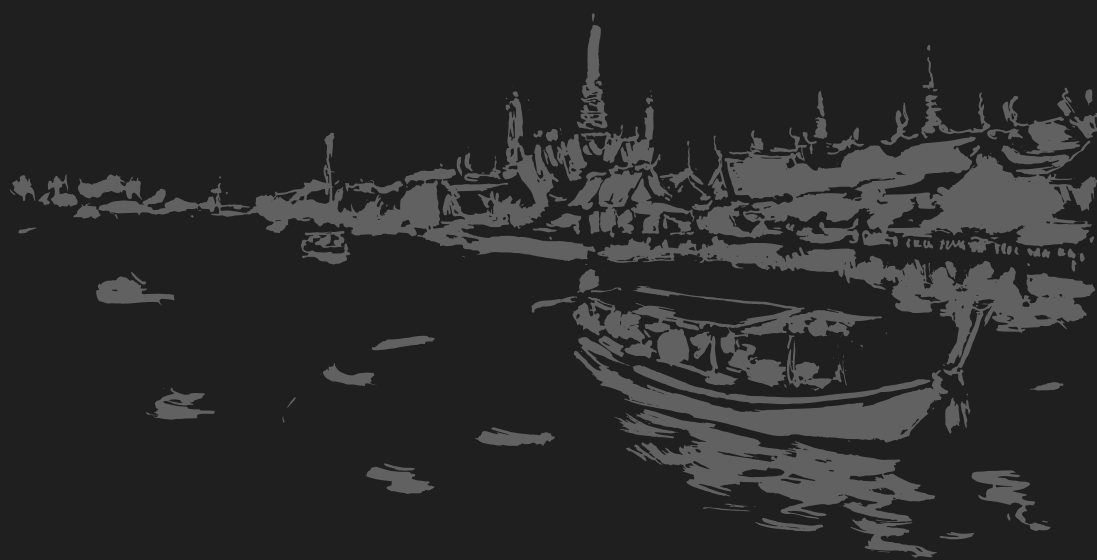
หนังสือเล่มนี้ต้องการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นนิพนธ์ท่ามกลางบริบทของความเปลี่ยนแปลง เพื่อทำความเข้าใจประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นต่าง ๆ ผ่านโครงเรื่อง เป็นการอธิบาย “กระบวนการเปลี่ยนแปลง การเขียนโครงเรื่อง” ทางประวัติศาสตร์ ไม่ใช่การเขียน “ปรากฏการณ์” ทั่ว ๆ ไปเพื่อให้เข้าใจความต่อเนื่องและไม่ต่อเนื่องของประวัติศาสตร์ ทั้งนี้การให้ความสำคัญกับคำถามที่ว่า เราจะเข้าใจประวัติศาสตร์จากอดีตได้อย่างไร และเรารับรู้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นภายใต้บริบทของสังคมโลกทัศน์ ชีวทัศน์แบบใดให้ความสำคัญกับประวัติศาสตร์ในฐานะวิธีคิด กล่าวคือ เราจะเข้าใจ รับรู้ และสร้างโครงเรื่องประวัติศาสตร์ชุดนั้นขึ้นมาได้อย่างไร จะเห็นได้ว่าประวัติศาสตร์นิพนธ์ถูกเขียนขึ้นภายใต้บริบท และเงื่อนไขแบบไหน ทำไมถึงเป็นเช่นนั้น เพื่อทำให้เห็นการเมืองของความทรงจำผ่านการเขียนอดีต¹

ในหนังสือเล่มนี้ต้องการทำความเข้าใจประวัติศาสตร์นิพนธ์ท้องถิ่น แม้การเขียนประวัติศาสตร์มีกระบวนการเขียนภายใต้กรอบคิดหลากหลายแบบ เช่น ประวัติศาสตร์ชาตินิยม ประวัติศาสตร์ราชาชาตินิยม และประวัติศาสตร์ท้องถิ่นนิยม ในช่วงหลายปีที่ผ่านมามีกระแสประวัติศาสตร์ใหม่ ๆ ขึ้น โดยเฉพาะประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่กลายเป็นส่วนหนึ่งของอุดมการณ์ชาตินิยม มีกษัตริย์เป็นศูนย์กลาง โดยอาจเรียกว่า “ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นชาตินิยม” หรือ “ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นราชาชาตินิยม” ถือเป็นประวัติศาสตร์พันธุ์ทาง (Hybrid) ซึ่งเกิดขึ้นในทศวรรษ 2540 ที่อุดมการณ์ราชาชาตินิยมมีพลังครอบงำประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในวง² ในที่นี้จึงพยายามพาไปสำรวจพลวัตของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นนิพนธ์ในห้วงเวลาต่าง ๆ เพื่อที่จะเข้าใจการเมืองของความทรงจำผ่านการเขียนอดีตโครงเรื่องต่าง ๆ ต่อไป

การศึกษาประวัติศาสตร์นิพนธ์ไทยโดยเฉพาะตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 เป็นต้นมาสัมพันธ์กับการสร้างชาติหรือรัฐชาติอย่างแนบแน่น คำอธิบายเกี่ยวกับประวัติศาสตร์หรือเหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ มักจะให้น้ำหนักไปยังประเด็นทางเศรษฐกิจ นโยบายการเมืองการปกครอง

2

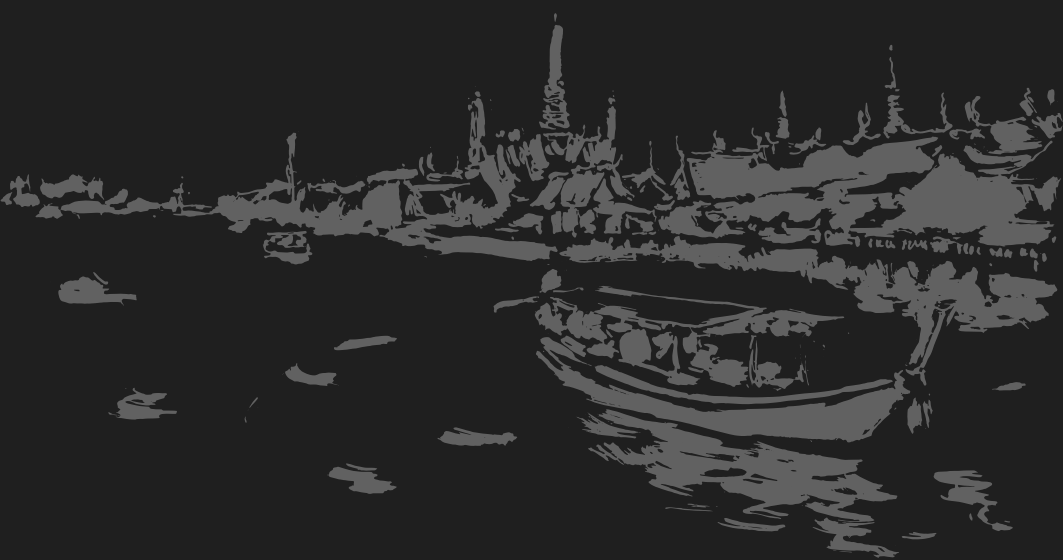
**การสร้างตำแหน่งแห่งที่
ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น
ในประวัติศาสตร์ชาติ**

จากประวัติศาสตร์ชาติที่ครอบคลุมทุกองศาของการเขียนประวัติศาสตร์นิพนธ์ไทย ในส่วนนี้จึงได้สำรวจการเดินทางของความคิดเพื่อทำความเข้าใจประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่เขียนขึ้นภายใต้บริบทและโครงเรื่องอันหลากหลาย¹ ในช่วงหลายปีที่ผ่านมามีกระแสประวัติศาสตร์ใหม่ ๆ เกิดขึ้น อีกทั้งประวัติศาสตร์ท้องถิ่นกลายเป็นส่วนหนึ่งของอุดมการณ์ชาตินิยมที่มีกษัตริย์เป็นศูนย์กลาง² ทั้งนี้การเกิดขึ้นของรัฐไทยสมัยใหม่เป็นสิ่งที่เกิดจากการได้ดินแดนหรือเสียดินแดน ในงานของ ธงชัย วินิจจะกูล (1994) *Siam Mapped: A History of the Geo-Body of a Nation*³ [แปลเป็นภาษาไทยในชื่อ กำเนิดสยามจากแผนที่ ประวัติศาสตร์ภูมิกายของชาติ⁴ (2556)] ซึ่งให้เห็นการสร้างชาติไทยผ่านแผนที่ และ ไชยันต์ รัชชกุล (1994) *The Rise and fall of the Thai absolute monarchy: foundations of the modern Thai state from feudalism to peripheral capitalism*⁵ [แปลเป็นภาษาไทยในชื่อ อาณานิคมสมบูรณาญาสิทธิราชย์: การก่อรูปรัฐไทยสมัยใหม่จากศักดินานิยมสู่ทุนนิยมรอบนอก⁶ (2560)] ซึ่งให้เห็นถึงการเกิดขึ้นของรัฐสมบูรณาญาสิทธิราชย์สยามเกิดจากการเป็นทุนนิยมรอบนอกที่สยามกลายเป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจโลกแบบอาณานิคม สยามรีดเร้นทางเศรษฐกิจจากหัวเมืองต่าง ๆ เข้าสู่ศูนย์กลาง จนในที่สุดเกิดเป็นรัฐสมบูรณาญาสิทธิราชย์สยาม ในรัชกาลที่ 5 มีการส่งข้าหลวง สร้างระบบมณฑลเทศาภิบาล ทำให้ค่อย ๆ ผนวกรัฐชายขอบ รวมถึงเข้าไปจัดการทรัพยากรในรัฐชายขอบนั้นด้วย อาทิ การตั้งกรมป่าไม้ในภาคเหนือที่มีไม้สักเป็นทรัพยากรสำคัญในระบบเศรษฐกิจของสยาม กรมป่าไม้จึงเป็นกรมแรก ๆ ที่เข้าไปตั้งในหัวเมือง เพื่อดึงทรัพยากรจากรัฐชายขอบเข้าสู่กรุงเทพฯ การผนวกส่วนต่าง ๆ ของภูมิภาคเพื่อสร้างรัฐชาติสมัยใหม่นำมาสู่การเขียนประวัติศาสตร์ที่พื้นที่ต่าง ๆ ถูกทำให้เป็นส่วนหนึ่งของชาติท้องถิ่น หรือประวัติศาสตร์ท้องถิ่น จึงกลายเป็นแค่ส่วนหนึ่งของชาติ และกลายเป็นมโนทัศน์หลักในการเขียนอดีตในช่วงต่อมา

3

ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ท้องถิ่นในประวัติศาสตร์

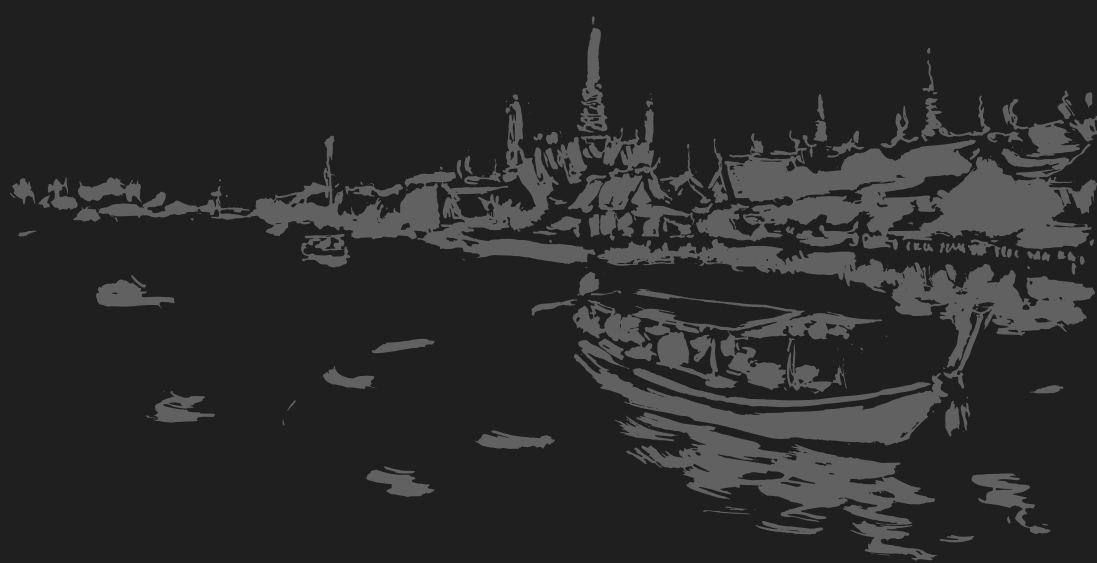
ประวัติศาสตร์ ชาติ และความทรงจำ ได้ทำหน้าที่ร่วมกัน ในการสร้างความทรงจำแห่งชาติขึ้นมา¹ ในทำนองเดียวกันทศวรรษที่ 2440 สยามเขียนอดีตใหม่เพื่อสร้างการรับรู้ของเมืองต่าง ๆ ผ่านพงศาวดาร ตำนานพื้นเมือง การเขียนประวัติศาสตร์เพื่อยืนยันอำนาจของสยามที่มีเหนือหัวเมืองต่าง ๆ ดังนั้น การเขียนอดีตเป็นไปเพื่อสร้างรัฐไทยสมัยใหม่ ที่มีกรุงเทพฯ เป็นศูนย์กลาง เพื่อทำความเข้าใจเงื่อนไขดังกล่าวในที่นี้ แบ่งเป็น 3 ประเด็น คือ 1) ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เป็นงานกลุ่มแรก ที่พยายามทำความเข้าใจเรื่องราวในท้องถิ่นในระดับรัฐจาริต ที่ก่อตัวขึ้น ช่วงทศวรรษที่ 2500 และขยายตัวขึ้นหลัง 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 เป็นต้นมา งานกลุ่มนี้พยายามสถาปนาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เขียนเรื่องราว ของผู้คนในท้องถิ่น 2) ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่เป็นส่วนหนึ่งของชาติ เป็นการอธิบายเรื่องราวกระบวนการรวบรวมหัวเมืองต่าง ๆ เข้ามาสู่อำนาจ ของสยาม เป็นการอธิบายความเปลี่ยนแปลงในท้องถิ่นภายใต้มุมมอง จากส่วนกลางเป็นหลัก กลุ่มที่ 3) ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นนิยม ที่พยายาม ปฏิเสธอำนาจของรัฐ เป็นการอธิบายท้องถิ่นจากตัวท้องถิ่นเอง ผ่านประเด็น วัฒนธรรม วรรณกรรมท้องถิ่น และแนวคิดเรื่องการจัดการทรัพยากร ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ทั้งสามกลุ่มแม้จะเป็นการอธิบายภายใต้ กรอบแนวคิดและวิธีวิทยาที่แตกต่างกัน แต่สิ่งที่เหมือนกันคือ การพยายาม ทำความเข้าใจเรื่องราวในพื้นที่อื่นนอกศูนย์กลาง แต่อย่างไรก็ดี งานประวัติศาสตร์ท้องถิ่นทั้งสามกลุ่มนี้ยังไม่สามารถค้ำจุนความทรงจำ แม่นยำของประวัติศาสตร์ชาติได้

ตำนาน เรื่องเล่า ก่อตั้ง: ตำแหน่งแห่งที่ของประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเชิงโบราณคดี ถือเป็นการศึกษาประวัติศาสตร์ ท้องถิ่นที่ก้าวหน้ามากที่สุดในช่วงแรกเริ่มของการศึกษาประวัติศาสตร์ ท้องถิ่น แม้งานชิ้นแรก ๆ จะเป็นการอธิบายลักษณะของพื้นที่เมืองโบราณ ในประเทศไทย เพื่ออธิบายร่องรอยอารยธรรมที่เป็นส่วนหนึ่งของชาติ ก็ตาม งานกลุ่มนี้ก่อตัวในทศวรรษ 2500 โดยมานิต วัลลิโภดม นักวิชาการ

4

“ชาติ” ในประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

การเขียนประวัติศาสตร์ที่มีชาติเป็นองค์ประกอบ อยู่ภายใต้ มโนทัศน์ที่มองพัฒนาการประวัติศาสตร์เป็นเส้นตรง มีจุดกำเนิดที่เก่าแก่ โบราณ ต่อมาขยายเป็นส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์ชาติได้อย่างลงตัว ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในแนวทางนี้เป็นทิศทางหนึ่งที่ใช้ศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ก่อตัวขึ้นตั้งแต่ทศวรรษที่ 2500

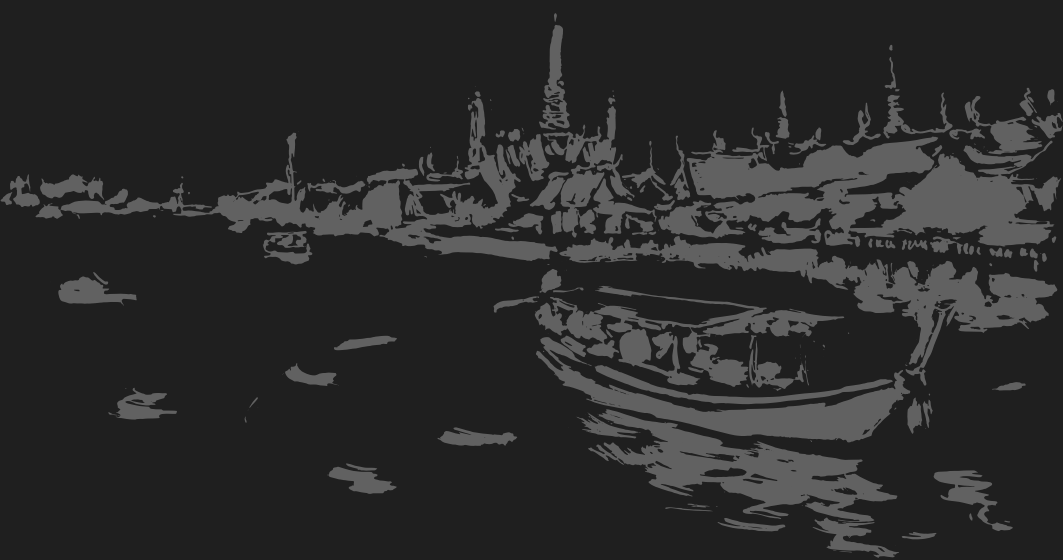
ประวัติศาสตร์การปฏิรูปในประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นการสร้างตัวตนผ่านการปฏิรูปการปกครอง ประวัติศาสตร์กลุ่มนี้เป็นการศึกษาหัวเมืองรายรอบในประเด็นการสร้าง รัฐสยามสมัยใหม่ เริ่มตั้งแต่การศึกษาการปฏิรูปมณฑลและงานที่ชี้ให้เห็น ผลกระทบของการปฏิรูป งานกลุ่มนี้เป็นการศึกษาประวัติศาสตร์ไทย กลุ่มแรก ๆ ที่ก่อตัวขึ้นในทศวรรษที่ 2510 โดย เตช บุนนาค เป็นผู้มียุทธูปถัมภ์อย่างสำคัญของประวัติศาสตร์ในกลุ่มนี้ โดยส่วนหนึ่งมาจาก วิทยานิพนธ์ของเขาเรื่อง *The Provincial administration of Siam, 1892–1915: the Ministry of Interior under Prince Damrong Rajanubhab* (1977)¹ ต่อมาแปลเป็นภาษาไทย การปกครองระบบ เทศาภิบาลของประเทศสยาม พ.ศ. 2435–2458 กระทรวงมหาดไทยสมัย สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ² (พิมพ์ครั้งแรก ปี พ.ศ. 2525) งานชิ้นนี้เป็นต้นแบบของการศึกษาการปฏิรูปมณฑล หัวเมืองต่าง ๆ อีกทั้ง เขายังมีส่วนสำคัญในการควบคุมวิทยานิพนธ์ ในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (วิทยาลัยการศึกษา) ทำให้เกิดการขยายตัวของการศึกษาในกลุ่มนี้อย่างกว้างขวาง

วิทยานิพนธ์เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตประสานมิตร อาทิ ไพฑูรย์ มีกุล (2515) เรื่อง การปฏิรูปการปกครองมณฑลอีสานสมัยที่พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์เป็นข้าหลวงใหญ่ ทวีศักดิ์ ล้อมลิ้ม (2515) เรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับหัวเมืองประเทศราชมลายู ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ. 2325–2411) นคร พันธุ์ณรงค์ (2516)

5

**เพยร่างสร้างตัวตน:
ตำแหน่งแห่งที่ของ
ท้องถิ่นนิยม**

ความเป็นท้องถิ่นที่ไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของชาติเสียทีเดียว มีการก่อตัวมาตั้งแต่ทศวรรษที่ 2490 เป็นต้นมา งานเขียนของปัญญาชนท้องถิ่น เป็นงานเขียนในโครงเรื่องท้องถิ่นนิยมแบบหนึ่งเพื่อใช้ในการต่อสู้กับรัฐ¹

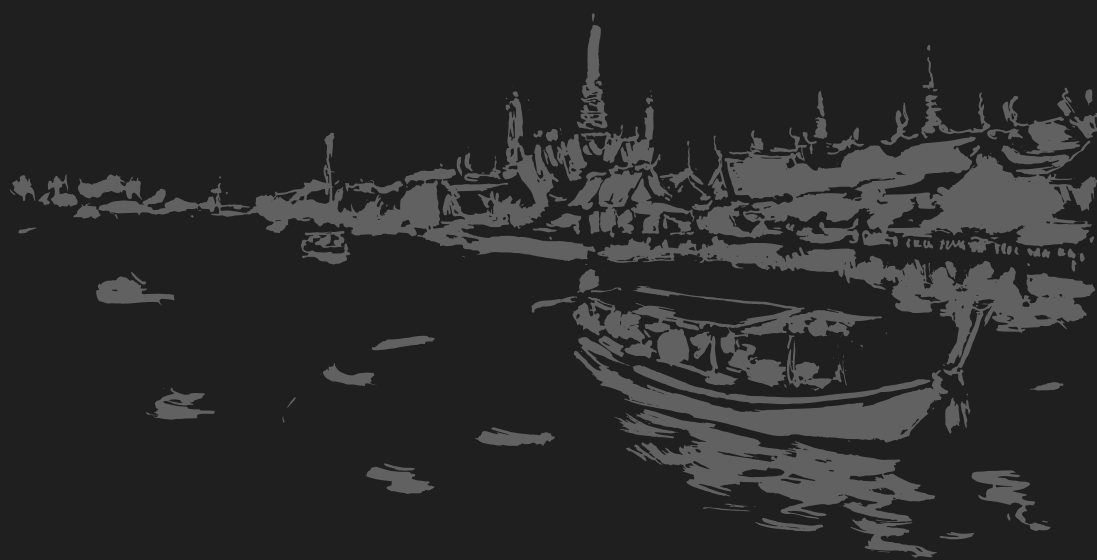
พ้นไปจากการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

พ้นไปจากการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่เน้นความเป็นส่วนหนึ่งของชาติ ผ่านการอธิบายประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในฐานะหัวเมือง มีกระแสประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่พยายามอธิบายตัวตนของท้องถิ่น ที่เน้นความสัมพันธ์ของผู้คนผ่านกลุ่มชาติพันธุ์ หรือประวัติศาสตร์ท้องถิ่นชาติพันธุ์² และประวัติศาสตร์เมือง ผู้ที่มีส่วนผลักดันประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในกลุ่มนี้คือ พระยาอนุমানราชชน ในชีวิตชวาณาไทย และลูกศิษย์คนสำคัญได้นำไปขยายต่อคือ สงวน โชติสุขรัตน์³ เรื่อง ไตยวน คนเมืองพยายามชี้ให้เห็นถึงการก่อตัวของคนเมือง ผ่านการอธิบายประวัติศาสตร์ในกรอบของราชอาณาจักรไทย โดยในช่วงแรกจะเป็นการอธิบายถึงลักษณะของชนชาติไทยกลุ่มต่าง ๆ เพื่อแสดงให้เห็นความหลากหลายของชนเผ่าหลายสาขา ซึ่งล้วนแต่สืบสายเลือดมาจากบรรพชนคนไทยแทบทั้งสิ้น⁴ นอกจากนั้น ยังอธิบายถึงพื้นฐานของการอพยพของชนชาติ และอาณาจักรไทยโบราณ เช่น อาณาจักรอ้ายลาว อาณาจักรน่านเจ้า อาณาจักรล้านช้างร่มขาว และอาณาจักรโยนกนาคนพันธุ์ เป็นต้น ผ่านหลักฐานประเภทพงศาวดารที่เขียนโดยรัฐไทยเป็นข้อมูลหลัก

ช่วงที่สองเป็นการอธิบายถึงประวัติศาสตร์ล้านนาช่วงจารีตและความเป็นไทยในประเทศไทย ที่เน้นคนกลุ่มต่าง ๆ เช่น ไทยน้อย ไทยเขิน ไทยลื้อ ไทยใหญ่ เป็นต้น คนไทยเหล่านี้มีวัฒนธรรมประเพณีและสำเนียงลักษณะใด ส่วนสุดท้ายจะเน้นไปที่วัฒนธรรมประเพณีของคนไทยยวน ทั้งประเด็นเรื่องการนับปี วัฒนธรรมการอุ้มสาว กฎหมายมั่งรายศาสตร์ ประเพณีของคนกลุ่มเงี้ยว และวัฒนธรรมมุสลิมในสังคมล้านนา

6

**ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น
ราชาชาตินิยม:
ชาติในประวัติศาสตร์
ท้องถิ่นนิพนธ์**

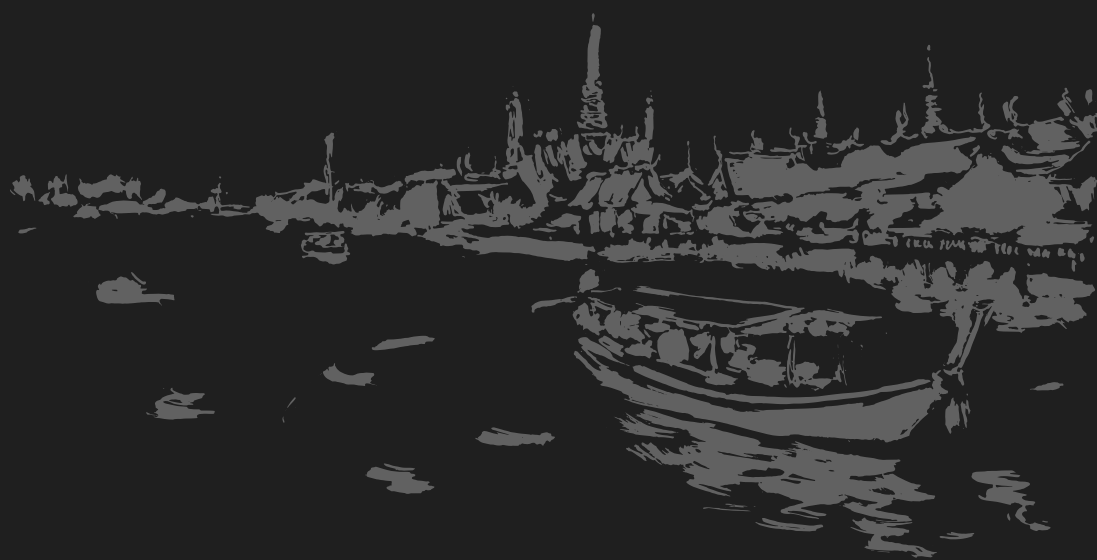
การถือกำเนิดขึ้นของ “ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นราชาชาตินิยม” เป็นการผนวกรวมระหว่างประวัติศาสตร์ราชาชาตินิยมและท้องถิ่น ทรงพลังสูงสุดในช่วงทศวรรษ 2530 เนื่องจากการขยายตัวของอุดมการณ์ราชาชาตินิยม ส่งผลให้ท้องถิ่นและคนในท้องถิ่นเริ่มมีความสำคัญหรือมีความหมายต่อชาติ แต่ต้องอธิบายประวัติศาสตร์ท้องถิ่นให้เชื่อมโยงเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ชาติ ภายใต้พระบารมีของพระมหากษัตริย์ เพื่อให้ท้องถิ่นมีตำแหน่งแห่งที่ในประวัติศาสตร์ จะเห็นได้ว่าด้านหนึ่งวางอยู่บนความต้องการแสวงหาตัวตนของท้องถิ่นซึ่งเกิดขึ้นตั้งแต่ทศวรรษ 2520 ในขณะเดียวกันก็ต้องพยายามพิสูจน์คุณค่าในกรอบอุดมการณ์ราชาชาตินิยม ท้องถิ่นจึงเป็นอิสระโดยสัมพัทธ์ แต่เป็นส่วนหนึ่งของชาติที่พระมหากษัตริย์เป็นผู้หลักวิधिประวัติศาสตร์ ท้องถืนดังกล่าวข้างต้นนี้มิได้แสดงออกเฉพาะในงานเขียนประวัติศาสตร์เท่านั้น หากแต่ยังปรากฏในอนุสาวรีย์ และวัตถุสิ่งของที่ระลึก รวมถึงหนังสือ อนุสาวรีย์จึงเป็นตัวแทนหนึ่งที่สามารถถูกเขียน และถูกอ่านว่าเป็นตัวแทนของอุดมการณ์ราชาชาตินิยม ท้องถิ่นราชาชาตินิยม และท้องถิ่นนิยมแล้วแต่บริบทประวัติศาสตร์ท้องถิ่นราชาชาตินิยมให้ความสำคัญต่อบทบาทของกษัตริย์มากขึ้น ผ่านสถาบันการศึกษาต่าง ๆ นำมาสู่การเขียนประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในรูปแบบต่าง ๆ สะท้อนตำแหน่งแห่งที่และความลุ่ม ๆ ดอน ๆ ของการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น¹

ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นราชาชาตินิยม

โครงเรื่องประวัติศาสตร์ท้องถิ่นมีความซ้อนทับกันอยู่สองประการ คือ ประการแรก การเขียนประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่เนื้อหาหลักมักเน้นอ้างอิงพงศาวดารหัวเมือง อย่างเช่น พงศาวดารล้านช้าง พงศาวดารโยนก พงศาวดารอีสาน พงศาวดารปัตตานี ฯลฯ ซ้ำระกันใหม่อย่างแพร่หลายโดยข้าราชการสยามสมัยรัชกาลที่ 5 โดยเนื้อหาหลักของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นยุคหลังตามระเบียบวิธีวิชาการ ได้เพิ่มเติมยุคสมัยใหม่หรือการปฏิรูปการปกครองเข้ามา² งานในโครงเรื่องลักษณะนี้พบได้ทั่วไป

7

**สรุปจากจุดเริ่มต้น:
การกลับไปกลับมาของ
ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นนิพนธ์**

ประวัติศาสตร์ ชาติ และความทรงจำในกรณีของการเขียนท้องถิ่นในยุคเริ่มแรก ได้ทำหน้าที่ในการสร้างความทรงจำแห่งชาติขึ้นมา¹ ในทำนองเดียวกันกับสยามเขียนอดีตใหม่ในทศวรรษที่ 2440 เพื่อสร้างการรับรู้ของเมืองต่าง ๆ ผ่านพงศาวดาร ตำนานพื้นเมืองจำนวนมาก เช่น พงศาวดารโยนก ประวัติศาสตร์อีสาน แม้สมัยหลังจะมีการตีความว่า รัชกาลที่ 5 ท่านตระหนักว่าท้องถิ่นมีประวัติศาสตร์ของตนเอง ท่านจึงให้เขียนตำนานพงศาวดารขึ้นมา แต่ในอีกแง่หนึ่งก็เป็นการเขียนประวัติศาสตร์เพื่อยืนยันอำนาจของสยามที่มีเหนือหัวเมืองต่าง ๆ เช่นกัน ดังนั้น การเขียนอดีต จึงเป็นไปเพื่อสร้างรัฐไทยสมัยใหม่ที่มีกรุงเทพฯ เป็นศูนย์กลางหากดูเอกสารเหล่านี้จะพบว่า ไม่ได้เป็นการเขียนอดีตของบ้านเมืองนั้น ๆ แต่เป็นการเขียนประวัติศาสตร์ชาติไทยในประวัติศาสตร์นิพนธ์ท้องถิ่น หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็น “ประวัติศาสตร์ของรัตนโกสินทร์ในประวัติศาสตร์ท้องถิ่น” ไม่ใช่ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในฐานะที่เป็นอิสระหรือประวัติศาสตร์ที่สะท้อนถึงตัวตนของคนในท้องถิ่นที่ต้องการให้คนเหล่านี้มีตำแหน่งแห่งที่ในประวัติศาสตร์

ชนชั้นนำพยายามอธิบายความสืบเนื่องยาวนานของชาติ จากจารีกษัตริย์เป็นศูนย์กลางของข้อมูลในการอธิบาย โดยที่ไม่ได้สนใจอธิบายโบราณวัตถุในท้องถิ่นต่าง ๆ โดยตัวมันเอง การเขียนเรื่องราวของบ้านเมืองของชนชั้นนำ จะส่งผลต่อมาในโครงเรื่องประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่แพร่หลายขึ้นในช่วงหลังเป็นการสร้างความชอบธรรมของการยืนยันสิทธิของสยามเหนือท้องถิ่นต่าง ๆ อีกทั้งเป็นการสร้างสิทธิธรรมในการอธิบายความหมายของชาติ ต่อมากลายเป็นปัญหาของการอธิบายประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่ยืดเยื้อหรือเป็นส่วนหนึ่งของชาติ โดยไม่เห็นพลวัตของท้องถิ่น และที่สำคัญไปกว่านั้นโครงเรื่องของประวัติศาสตร์ที่กล่าวมา ได้พัฒนามาเป็นประวัติศาสตร์ท้องถิ่นราชาชาตินิยมไปในที่สุด ดังนั้นโครงเรื่องประวัติศาสตร์นิพนธ์ท้องถิ่นข้างต้น จึงมีฐานะเป็นแค่ส่วนต่อขยายของประวัติศาสตร์ชาติ เพื่อค้ำจุนให้ชาติมั่นคงเก่าแก่

เส้นชีวิตผู้เขียน-ท้องถิ่นนิพนธ์

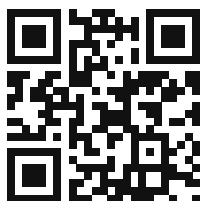
ชัยพงษ์ สำเนียง เขาเกิดและเติบโตในเมืองแพร่ เมืองที่ก่อภพภูตอัฐสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ไปร่ำเรียนประวัติศาสตร์และมานุษยวิทยา ณ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีความสนใจประวัติศาสตร์ แรงงานข้ามชาติ และมานุษยวิทยาการเมือง เขามีหนังสือ อาทิ กบฏเงี้ยว การเมืองของความทรงจำ ประวัติศาสตร์ขบวนการ เคลื่อนไหวของ “คนล้านนา” (2564: 2567) เจ้า พ่อคำชาวนา นายทุน และเครือข่าย การก่อตัวของกลุ่มทุนในประวัติศาสตร์เศรษฐกิจล้านนา (2565) กลุ่มทุนการเมืองล้านนา: การเปลี่ยนทุนเศรษฐกิจและวัฒนธรรมให้เป็นทุน (2567) ปัจจุบันเขาสอนอยู่ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ในหลายวิชา เช่น ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียง ประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ไท ประวัติศาสตร์ขบวนการเคลื่อนไหว ปัญหาในประวัติศาสตร์ล้านนา ฯลฯ

ณัฐวรธรณ์ คล้ายสมมติ คนนครสวรรค์ เขาสนใจประวัติศาสตร์ภาคเหนือตอนล่าง เป็นบัณฑิตภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร กำลังจะเรียนต่อในระดับมหาบัณฑิตภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยนเรศวร

สั่งซื้อหนังสือออนไลน์ จัดส่งถึงบ้านสะดวกรวดเร็ว

สั่งซื้อทันที

กรณีต้องการสั่งซื้อหนังสือปริมาณมาก หรือเข้าชั้นเรียนติดต่อได้ที่
ฝ่ายจัดจำหน่ายสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร

✉ nuph@nu.ac.th สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร
☎ 0 5596 8833-8836 nu_publishing

NUPH
online store

www.nupress.grad.nu.ac.th

“...การ “เขียนอดีต” ในประวัติศาสตร์นิพนธ์ท้องถิ่น...
นำมาสู่การจัดวางตำแหน่งแห่งที่และความสัมพันธ์เชิงอำนาจ
ของผู้คนในท้องถิ่นต่าง ๆ กับ “ชาติ” เพื่อชี้ให้เห็นว่าเพราะเหตุใด
โครงเรื่องบางโครงเรื่องมีอิทธิพลครอบงำ ส่งผลต่อการทำให้
ท้องถิ่นเป็นส่วนต่อขยายของชาติ ทำให้ท้องถิ่นต่าง ๆ ในทุกมิติ
ไม่มีพลังในทางสังคม...”

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร
Naresuan University Publishing House

